

5. Кутателадзе В. О. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови за цивільним законодавством України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 "Цивільне право та процес; сімейне право; міжнародне приватне право"/ В. О.Кутателадзе. – К., 2011. – 19 с.
6. Право собственности: актуальные проблемы / отв. ред. В. Н. Литовкин, Е. А. Суханов, В. В. Чубаров. – М.: Статут, 2008. – 731 с.
7. Яценко Д. М. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 "Цивільне право та процес; сімейне право; міжнародне приватне право" / Д. М. Яценко. – К., 2010. – 16 с.
8. Памятники римского права Законы 12 таблиц. Институции Гая. Дигесты Юстиниана / пер. Ф. Дыдынского. – М.: Зерцало, 1997. – 608 с.
9. Хвостов В. М. Система римского права: учебник / В. М. Хвостов – М.: Спарк, 1996. – 522 с.
10. Кассо Л. А. Здания на чужой земле / Л. А. Кассо. – М.: Типо-литография И.И. Пашкова, 1905. – 328 с.
11. Die soziale Bedeutung des Erbbaurechts / P. Oertmann, R. Sohm, A. Eschenbach. – Berlin : Harrwitz, 1901. – 44 s. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.socialhistory.org/Record/500084>.
12. Герасин С. И. Проблема формирования единого объекта недвижимости в Российской Федерации / С. И. Герасин // Право собственности на землю в России и ЕС: правовые проблемы: сб. статей / отв. ред. И.А. Иконицкая. – М.: Волтерс Клувер, 2009. – С. 157–219.
13. Венедиктов А. В. Государственная социалистическая собственность: монография / А. В. Венедиктов // Избранные труды по гражданскому праву. Т. II. – М.: Статут, 2004. – 360 с.
14. Мелихова А. В. Право застройки по законодательству Эстонской Республики: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 "Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право" / А. В. Мелихова. – М., 2007. – 24 с.

УДК 612.833.81

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ У ЗАСТОСУВАННІ НА ПРАКТИЦІ НОВОГО КРИМІНАЛЬНО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

К. О. Рекало, О. О. Левендаренко

Резюме. У даному дослідженні проаналізовані проблемні аспекти у застосуванні на практиці нового кримінального процесуального кодексу України та запропоновані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: порушення справи, презумпція невинуватості, досудове розслідування, судовий захист.

В Україні відбуваються значні законодавчі зміни, мета яких формування правової держави. Для її утвердження слід провести інвентаризацію всього масиву законодавства та скасувати закони, що суперечать потребам правової держави й відповідного суспільного життя. Також необхідно окреслити та проводити чітку правову політику; розробити відповідні нові нормативні акти, ухвалення яких продиктоване сучасними умовами й об'єктивними потребами правового регулювання; адаптувати вітчизняне законодавство до законодавства ЄС, що передбачено курсом України на інтеграцію в єдину Європу тощо. Результатом усіх цих заходів має стати забезпечення верховенства права, правового характеру чинного законодавства, істотне обмеження відомчої нормотворчості, оскільки підзаконні нормативно-правові акти (різні інструкції, розпорядження тощо) нерідко приймаються всупереч закону й паралізують його дію.

Прийняття нового Кримінально процесуального кодексу України, вважається безумовно позитивним та необхідним кроком. Проте до цього питання хотілось би підходити з формальної точки зору. Тому важлива не стільки форма, скільки зміст того чи іншого нормативно-правового акта, а також результативність і ефективність його застосування на практиці. Тому вважаю, що важливим є не сам факт прийняття нового КПК, а те, щоб цей кодекс змінив ситуацію в кримінальному судочинстві, а саме: передбачив і закріпив належний та ефективний механізм захисту прав і свобод людини

і громадянина; забезпечив рівні умови для всіх сторін процесу та реально відповідав європейським стандартам.

У цього нововведення є як позитивні, так і негативні риси. До позитивів можна віднести те, що це дуже розповсюджена практика у світі, яка дає змогу значно скоротити час досудового слідства та судового розгляду. До негативних моментів можна віднести те, що не зовсім зрозуміло, в яких категоріях справ можуть укладатися такі угоди. Критерії їх укладення та обставини, які враховуються прокурором, при цьому забезпечують дуже широкі повноваження прокурора у даному питанні, надаючи йому забагато можливостей для вирішення питання за своїм розсудом. Крім того, при зловживанні положеннями цього інституту зі сторони слідчого, прокурора чи судді, він легко може перетворитись в своєрідний шантаж підозрюваного .

Заслуговує на увагу введення інституту угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним. Така угода по суті є домовленістю про кваліфікацію діянь та призначення міри покарання, а також про розмір шкоди та її відшкодування, інших дій на користь потерпілого. Така угода може бути укладена в провадженні по кримінальним проступкам, злочинам невеликої та середньої тяжкості, у кримінальному провадженні приватного обвинувачення. Якщо ж у провадженні беруть участь декілька потерпілих від одного кримінального злочину, угода може бути укладена та затверджена тільки з усіма потерпілими. Водночас статистика виявила негативні тенденції в діяльності органів кримінальної юстиції [1,2] .

1. Протягом березня 2013 року у порівнянні з січнем та лютим цього року збільшилась на 25-50% кількість звернень сторони обвинувачення до слідчих суддів про взяття під варту, проведення обшуків та негласних слідчих дій. Поясненням цього є те, що органи розслідування освоїли більшість нових положень і процедур КПК та почали активно їх використовувати. Посилення такої тенденції у наступних періодах, якщо їй не протистояти, може перекреслити усі позитивні новації кримінального процесу.

2. Рівень задоволення клопотань сторони обвинувачення з боку слідчих суддів становить 85-95% (залежно від виду провадження). Тобто, 9 з 10 клопотань прокурорів про проведення слідчої дії, негласної слідчої дії, заходу забезпечення провадження, запобіжного заходу задовольняються судами. Такий же відсоток був і в 2011, і в 2012 роках. Судді не враховують те, що положення КПК значно підвищили вимоги до клопотань сторони обвинувачення і відповідних ухвал слідчих суддів.

3. Доступ слідчих податкової міліції до речей і документів здійснюється в кожному провадженні в середньому двічі (9 000 дозволів на 5 000 проваджень). Це негативно впливає на відносини держави з платниками податків. При цьому інші органи розслідування не зловживають цим механізмом: слідчі СБУ отримують в середньому дозвіл щодо одного доступу на 3 провадження, які ними ведуться; прокуратура – щодо одного доступу на 12 проваджень, а слідчі органів внутрішніх справ – щодо одного доступу на 23 провадження.

4. Кількість надісланих до суду матеріалів завершених кримінальних проваджень зменшилася на 35%, або 5 500 справ (у 2012 році щомісяця надсилалося 15 000 кримінальних справ, а у I кварталі лише 9 500 справ з обвинувальними актами). І це не зважаючи на те, що формалізму згідно з новим КПК повинно стати менше. Очевидно, прокуратура почала звертатися до суду з обвинувальними актами лише в тих випадках, коли переконана у тому, що процес буде завершено обвинувальним вирокком.

Наявність у затверджених статистичних формах органів кримінальної юстиції великої кількості прогалин ускладнює повноцінний, своєчасний і систематичний аналіз ефективності діяльності зазначених органів. Після запровадження Єдиного реєстру досудових розслідувань не відбулося кардинального покращення у цій сфері [2].

Новий кримінально-процесуальний закон ліквідував таку стадію кримінального процесу як порушення кримінальної справи. Тепер кримінальне провадження розпочинається автоматично, без винесення постанови про порушення кримінальної справи, а відповідно і без попередньої перевірки, як це було за старим кодексом, лише за наявності заяви чи повідомлення про злочин. Тобто, жодна особа не зможе оскаржити заведення кримінального провадження, як передбачав попередній КПК, коли можливо було одразу, ще на стадії порушення кримінальної справи, захистити свої права, у тому числі і шляхом оскарження до суду такої постанови, а не чекати місяці, а то і роки, які може зайняти досудове розслідування та судове слідство за новим законом (я маю на увазі – нічим не обмежений термін досудового розслідування до повідомлення особі про підозру), перш ніж суд першої інстанції зможе винести виправдувальний вирок відносно невинного.

Існує таке поняття як презумпція невинуватості. Сутність цього принципу розкривається ст. 17 КПК, яка відтворює і уточнює положення ст. 62 Конституції України [3].

Формулу презумпції невинуватості складають такі положення:

1) особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому КПК, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили. Це основне положення П.Н., згідно з яким особа визнається невинуватою перед законом і суспільством і не може піддаватись покаранню до набрання сили обвинувальним вироком, незважаючи на суб'єктивне переконання будь-якої особи щодо фактичної винуватості підозрюваного або обвинуваченого;

2) особа не несе обов'язку доводити свою невинуватість;

3) сумніви у доведеності вини тлумачаться на користь обвинуваченого. Недоведена винуватість дорівнює доведеній невинуватості;

4) підозра і обвинувачення не можуть ґрунтуватись на доказах, отриманих незаконним шляхом [4].

Також не можна залишати без уваги, що наявність в кримінально-процесуальному праві процедури порушення кримінальної справи та можливості її оскарження до суду було однією з небагатьох реальних гарантій захисту конституційних прав людини від протиправних дій правоохоронних органів, які, за новим КПК, розпочинають досудове розслідування без порушення кримінальної справи і мають тепер змогу не повідомляти особі про підозру її у вчиненні злочину до тих пір, поки не назбирають достатню, на їх думку, сукупність доказів [5].

Найбільш красномовно оцінку нового КПК, в тому числі і щодо можливостей захисту, надав суддя Верховного Суду України Валентин Косарев у своєму виступі на XI з'їзді суддів України, де з цього приводу він заявив наступне: "КПК, який вихваляється як прогресивний і такий, що захищає права людей, прийнятий без урахування тисяч зауважень науковців, практиків і навіть юридичного управління Верховної Ради, насправді не поліпшує захист прав громадян, а погіршує його [5].

Навіть поверховий аналіз дає підстави вважати, що в країні введено поліцейський режим до противників владного режиму, слідство без адвоката і негласне проникнення в житло, показання з чужих слів тощо. Усе це відкриває шлях до провокацій і зловживань".

У зв'язку з цим, виникає закономірне питання: чи дійсно положення нового КПК настільки розширили повноваження сторони захисту в кримінальному процесі, що зроблять можливим підозрюваному (обвинуваченому) реалізувати своє право на належний захист від необґрунтованого та незаконного кримінального переслідування?!

Проаналізовані положення цього Кодексу не дають підстав позитивно відповісти на поставлене питання. Навпаки, можливості сторони захисту реально захистити права підозрюваного (обвинуваченого) тепер значно зменшені.

Перше, що кидається в очі, це відсутність навіть окремої статті про права захисника, на відміну від попереднього КПК.

Фраза: "захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим ..." не є свідченням розширення можливостей по захисту клієнта, а скоріш всього завуальованою метою обмеження прав захисників у кримінальній справі.

По-друге, КПК 2012 року, на відміну від КПК 1960 року, значно обмежив підозрюваного (обвинуваченого, засудженого) у виборі захисника.

Порушення кримінальної справи є першою, початковою стадією кримінального процесу. Суть її полягала в тому, що компетентні органи повинні встановити наявність чи відсутність передбачених законом приводів і підстав для того, щоб прийняти рішення про порушення або відмову в порушенні кримінальної справи. У цій стадії також по можливості встановлювалися наявність чи відсутність обставин, що виключають провадження в кримінальній справі, а також інших обставин, які є підставою для відмови в порушенні кримінальної справи.

Своєчасне та обґрунтоване порушення кримінальної справи є необхідною передумовою для швидкого й повного розкриття злочинів, викриття й покарання винних, запобігання злочинам і виконання завдань кримінального судочинства. Слідчі дії можна провадити лише після порушення кримінальної справи (ст. 113 КПК). Як виняток до її порушення у невідкладних випадках дозволяється провести огляд місця події, причому за наявності для цього підстав кримінальна справа порушується негайно після огляду (ч. 2 ст. 190 КПК) [6,7].

Більшість експертів вважають відміну стадії порушення кримінальної справи й появу Єдиного реєстру досудових розслідувань прогресивним нововведенням. Проте й тут не все так однозначно. Той факт, що міліція більше не зможе «відфутболювати» людей, котрі повідомляють про скоєння злочину, — безумовний плюс. Так само, як спрощення роботи слідчих і процедури в цілому, відсутність величезної кількості паперів, бюрократичної тяганини й т.д. У той же час опоненти кажучи, що через відсутність формальної стадії порушення кримінальної справи зникають можливості для оскарження початкового етапу розслідування [7].

Із виступу на зустрічі з експертами Ради Європи 19 лютого 2013 року в рамках проекту «Підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні» голови парламентського Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Андрія Кожем'якіна.

Позитивно сприймаючи сам факт прийняття нового Кримінального процесуального кодексу, не можна не звернути уваги на суттєві викривлення у його застосуванні. Ми прогнозували їх ще на стадії обговорення проекту нового КПК. Було внесено майже 4 тис. поправок з метою запобігти в майбутньому використанню цього КПК в політичних або особистих цілях .

До того ж, за даними МВС, правоохоронні органи щорічно відмовляють у порушенні кримінальних справ майже за 2,5 млн заяв і повідомлень про злочини. Отже, тепер приблизно на стільки ж збільшиться обсяг їхньої роботи. Чи справиться з таким навантаженням наша правоохоронна система? Швидше за все, більшість із цих додатково зареєстрованих правопорушень не будуть варті виїденого яйця, але відніматимуть час у правоохоронців і частково обмежать права та свободи підозрюваних [8].

Юридична спільнота сьогодні одностайна: КПК є кроком уперед, але основна проблема його застосування — відкритий саботаж з боку органів досудового розслідування. І в основі такого стану справ лежать наші невраховані пропозиції, які були спрямовані саме на запобігання цьому.

Є велика імовірність того, що писати кляузи один на одного почнуть бізнес-конкуренти, політичні опоненти та звичайні сусіди. Навіть якщо зрештою людину виправдають, унесення справи до ЄРДР коштуватиме їй нервів і часу, до того ж на час розслідування справи вона перебуватиме під пильним оком слідчих органів. На щастя, за новим КПК, строки досудового розслідування істотно скорочені (2 місяці після повідомлення особи про підозру в скоєнні злочину, при цьому строк може бути подовжений, але не більш ніж до 12 місяців). Отже, в усякому разі під дамокловим мечем людина перебуватиме не нескінченно довго, як раніше.

Закони та інші нормативно-правові акти повинні прийматися на основі Конституції України і повинні відповідати їй. У даному випадку проект КПК, на мою думку, не тільки не відповідає Конституції України, але й суперечить їй.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Примаченко О. КПК: умовно прогресивний кодекс // «Дзеркало тижня. Україна»;
2. Центр політико-правових реформ – http://www.pravo.org.ua/files/___2013-3.pdf;
3. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 996.–№30.– ст.141.
4. «Юридична консультація № 28: Презумпція невинуватості та інститут угод у кримінальному процесі (за новим КПК), їх співвідношення.»;
5. «Українська правда» pravda.com.ua/articles/2013/01/22/6981952/;
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 25.05.2012р. // Офіційний вісник України. – 2012. – №37. – ст. 11.;
7. «Закон і бізнес» – <https://www.google.com.ua/url> ;
8. Офіційний веб-сайт МВС України\mvs.gov.ua/mvs/doccatalog/.

УДК 17.021.1:330.16

НЮАНСЫ НАЦИОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРА В ЭТИКЕ ДЕЛОВОГО ОБЩЕНИЯ С ЗАРУБЕЖНЫМИ ПАРТНЕРАМИ

К. И. Синицына, А. Г. Коновалов

Резюме. Предметом данной работы является этно-культурные особенности деловых отношений. Благодаря целостно-ценностному методу был проведен анализ моделей поведения индивидов в деловой сфере. На основе социолого-эмпирических данных и статистических выкладок ведущих специалистов данной проблематики были выделены главные черты, которые имеют огромное влияние в контексте реальной украинской экономики.

Ключевые слова: национальный характер, деловое общение, культура и цивилизация, проксемика, кинесика.

"Умение общаться с людьми – это товар, и я заплачу за него больше, чем за что-либо другое на свете".

Джон Д. Рокфеллер

Актуальность проблемы. Неоспорим тот факт, что процветанию бизнеса способствует не только экономическая основа, но и этическая. Вместе с выполнением общепринятых правил предпринимательства и коммерции, недопустимо нарушение правил делового этикета. Успеху в бизнесе способствует строгое соблюдение определенных норм, на основе которых и строится этика деловых отношений. Иными словами, необходимым элементом профессионализма является следование правилам деловой этики.